

Inflacija

Simanović, Matija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies, Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:187:112676>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Sveučilište u Rijeci, Pomorski fakultet
University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies - FMSRI Repository](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET**

MATIJA SIMANOVIĆ

INFLACIJA

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2023

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET

INFLACIJA
INFLATION

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Financijski menadžment

Mentor: Prof.dr.sc. Ana Perić Hadžić

Student: Matija Simanović

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112084534

Rijeka, kolovoz, 2023

Student: Matija Simanović

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112084534

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI ZAVRŠNOG RADA

Kojom izjavljujem da sam završni rad s naslovom

INFLACIJA

(naslov završnog rada)

izradio/la samostalno pod mentorstvom

prof. dr. sc. Ana Perić Hadžić

(prof. dr. sc. / izv. prof. dr. sc. / doc dr. sc Ime i Prezime)

te komentorstvom _____

stručnjaka/stručnjakinje iz tvrtke _____

(naziv tvrtke).

U radu sam primijenio/la metodologiju izrade stručnog/znanstvenog rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u završnom radu na uobičajen, standardan način citirao/la sam i povezoa/la s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama, te nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Rad je pisan u duhu hrvatskoga jezika.

Student

Simanović
(potpis)

Ime i prezime studenta

Matija Simanović

Student/studentica: Matija Simanović

Studijski program: Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu

JMBAG: 0112084534

IZJAVA STUDENTA – AUTORA
O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da kao student – autor završnog rada dozvoljavam Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Pomorskog fakulteta, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog ograničenja mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>

Student/studentica – autor

Simanović

(potpis)

Sažetak

U ovom radu analizira se tema inflacije. Objašnjava se sami pojam inflacije, te njezine glavne karakteristike kao što su intenzitet, trajanje, uzroci i sl. Također, proučavaju se njezini učinci na državno gospodarstvo i ekonomiju, te njezina povezanost sa stopom nezaposlenosti. Prikazuje se način računanja intenziteta inflacije, te koji se sve parametri uzimaju u obzir. Analizira se pozicija Republike Hrvatske, kako povijesna tako i sadašnja, te kako i tko kontrolira inflaciju i provodi antiinflacijske mjere. Naposljetku, proučava se inflacija u 2023. godini, te utjecaj pandemije koronavirusa i rata u Ukrajini na inflaciju u svijetu i Hrvatskoj.

Ključne riječi: antiinflacijske mjere. Inflacija. Kretanje inflacije. Mjerenje inflacije. Stopa inflacije.

SUMMARY

This bachelor's thesis analyzes the topic of inflation. The concept of inflation is explained, and it's main characteristics such as intensity, duration, causes, etc. Also, its effects on the national economy and economy, and its connection with the unemployment rate, are studied. It shows the method of calculating the intensity of inflation, and which parameters are taken into account. The position of the Republic of Croatia, both historical and current, is analyzed, as well as how and who controls inflation and implements anti-inflationary measures. Finally, inflation in 2023 is studied, as well as the impact of the coronavirus pandemic and the war in Ukraine on inflation in the world and in Croatia.

Key words: anti-inflationary measures. Inflation. Inflation trends. Inflation measurement. Inflation rate.

SADRŽAJ

SAŽETAK	
SUMMARY	
1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE INFLACIJE	2
2.1 OPĆENITO O INFLACIJI	2
2.2 VRSTE INFLACIJE	2
2.2.1 <i>Inflacija prema njenom intenzitetu</i>	3
2.2.2.1 Inflacija ponude (troškova)	7
2.2.2.2 Inflacija potražnje	7
2.2.3 <i>Inflacija prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka</i>	8
2.2.4 <i>Stagflacija i incesija</i>	8
2.2.5 <i>Strukturna inflacija i inflacija očekivanja</i>	9
2.3 MJERENJE INFLACIJE	10
2.4 OSTALE PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA	14
2.4.1 <i>Depracijacija</i>	14
3. UTJECAJ INFLACIJE	16
3.1 UTJECAJ INFLACIJE NA GOSPODARSKI RAST	16
3.2 ODNOS INFLACIJE I NEZAPOSLENOSTI	18
3.3 MJERE SUZBIJANJA INFLACIJE	20
4. ANALIZA NA PRIMJERU REPUBLIKE HRVATSKE	23
4.1 POVIJEST INFLATORNIH KRETANJA REPUBLIKE HRVATSKE	23
4.2 INFLACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 21. STOLJEĆU	24
4.3 USPOREDBA INFLACIJA HRVATSKE I OSTALIH ZEMLJA EUROPE	27
4.3.1 <i>Usporedba inflacije Hrvatske i Europske Unije</i>	27
4.4 INFLACIJA U PERIODU OD 2021. DO 2023. GODINE	30
5. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA	36
POPIS TABLICA	38
POPIS GRAFIKONA	38

1.UVOD

Kao jedan od ekonomskih fenomena s kojim se svakog dana susreće, gotovo uvijek je među najaktivnijim temama i izvor mnogih političkih i gospodarskih nesuglasnosti, te je ujedno i tema ovog rada, a to je inflacija.

Pojam inflacije je općepoznat, pošto se svi redovno susreću s njim u raznim novinskim člancima i televizijskim emisijama, ali istraživanja su pokazala da većina građanstva ne razumije pravo značenje tog pojma. To može predstavljati problem u svakodnevnom životu, naročito po pitanju rukovanja vlastitim kapitalom, točnije ulaganja ili štednje. Iako se najčešće spominje u negativnom kontekstu, inflacija nema nužno negativne posljedice za državu i njezino gospodarstvo, štoviše, gospodarstva svih država imaju za cilj ostvarivanje stabilne stope inflacije od 3%. Takva inflacija se naziva puzajuća, a još razlikujemo umjerenu, galopirajuću i hiperinflaciju. Svaka od njih ima znatno drugačije učinke na državu i ekonomiju, ali o tome će se detaljnije govoriti u glavnom dijelu rada.

Rad će objasniti što je to inflacija, tojest o čemu ovisi njezin intenzitet i trajanje, kada se pojavljuje i u kojim oblicima. Analizirat će se proces njezinog izračuna, odnosno o kojim parametrima ovisi i kako se razlikuje od područja do područja, tojest od države do države. Također, objašnjava se inflacija unutar Republike Hrvatske i provodi se usporedba sa ostalim zemljama u Europi.

Završni rad je podijeljen u 4 dijela. Prvi dio opisuje inflaciju kao takvu te objašnjava koje su njezine vrste, po kojim parametrima ju dijelimo, kako ju računamo i koji su fenomeni slični, a koji potpuno suprotni od inflacije. Drugi dio bazira se na prikazivanju učinka inflacije na gospodarstvo države i nezaposlenosti, te opisuje koje sve mjere suzbijanja inflacije postoje. Treći dio analizira inflaciju u Republici Hrvatskoj i uspoređuje njezin intenzitet i trajanje sa ostalim zemljama Europske unije. Posljednji ili četvrti dio sastoji se od zaključka koji prikazuje glavnu misao rada.

2. DEFINIRANJE INFLACIJE

2.1 OPĆENITO O INFLACIJI

Cijene dobara i usluga podložne su promjenama na koje utječe niz različitih čimbenika. Cijene mogu padati, rasti ili stagnirati. Inflacija je opće povećanje cijena dobara i usluga, a ne povećanje cijena pojedinih proizvoda.¹

Zbog inflacije za jedan euro danas možete kupiti manje nego što ste za isti iznos mogli kupiti jučer. Dakle, inflacija smanjuje vrijednost valute tijekom vremena.² Iz svega navedenog može se zaključiti da je inflacija općeprisutna, odnosno, gdje postoji novac i trgovina, postoji i inflacija. Prvi primjer veće inflacije javlja se u davnoj 1861. godini u SAD-u. Kroz povijest se javljalo velik broj slučajeva rasta inflacije, ali dvije za koje se smatra da su najveće krize su Njemačka 1921. i Mađarska 1945. godine. Takva vrsta inflacije naziva se hiperinflacija, ali o tome će se detaljnije govoriti u nastavku ovog rada. Najnoviji primjer hiperinflacije javlja se u Zimbabveu 2004. godine. Iako se ova četiri događaja prostiru kroz 3 različita stoljeća, posjeduju jednu krucijalnu zajedničku stavku koja je omočila njihov razvoj. 1861.- Američki građanski rat, 1921.- razdoblje između dva svjetska rata, 1945. - Drugi svjetski rat, 2004.- Drugi kongoanski rat. Dakle, sve ove zemlje su kao posljedice ratovanja doživjele velike inflatorne krize. Razlog tome jest prekomjerno i nekontrolirano tiskanje novčanica u svrhu financiranja neočekivanih i velikih izdataka. Za bolje razumijevanje ekstrema ovih situacija navodi se podatak kako su se u slučaju Mađarske cijene udvostručile svakih 15 sati, dok su u Njemačkoj ljudi za isplatu plaće trebali pripremiti karijolu u koju bi ukrcali novčanice, te bi zatim trkom išli do najbližeg dućana kako bi tamo stigli prije nego bi se cijene povećale.

2.2 VRSTE INFLACIJE

¹ https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.hr.html (15.7.2023.)

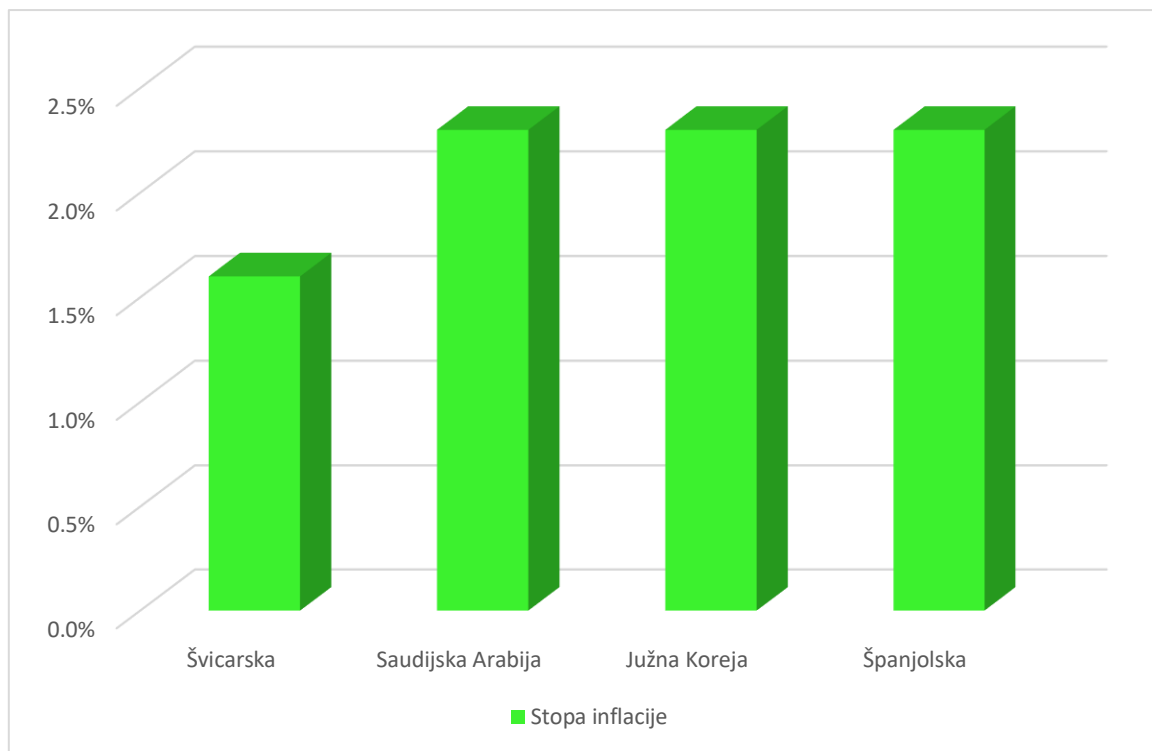
² Ibid (15.7.2023.)

Inflacija se može podijeliti u više vrsta na temelju zadanog kriterija. Kriteriji po kojima se inflacija dijeli su: intenzitet, početni uzroci, te geografsko podrijetlo inicijalnog uzroka. U nastavku će se definirati vrste i podvrste inflacije prema zadanim kriterijima.

2.2.1 Inflacija prema njenom intenzitetu

Prema intenzitetu, inflacija se dijeli na blagu ili puzajuću, umjerenu, jaku ili galopirajuću te hiperinflaciju. Blaga ili puzajuća inflacija – izražava se kao trend sporo rastućih cijena, do 4%.³ Ova vrsta inflacije pogoduje razvoju gospodarstva. Pošto su cijene velikim dijelom konstantne, odnosno stabilne, potrošači nisu u strahu držati imovinu u likvidnom stanju. Također, ovakva inflacija potiče stanovnike na zaduživanje (korištenje kredita). U nastavku grafikon broj 1 prikazuje zemlje članice G20 koje ostvaruju puzajuću inflaciju u 2023. godini.

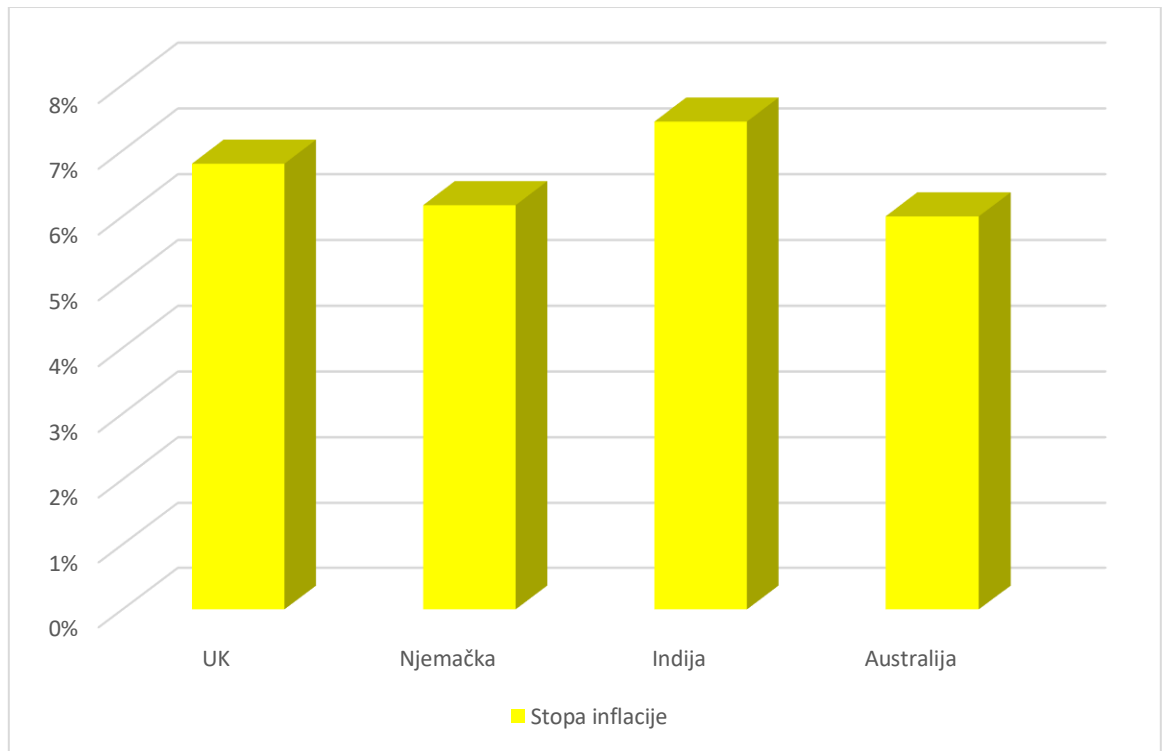
³ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27398> (19.7.2023.)

Grafikon 1- Puzajuća inflacija u izabranim zemljama

Izvor: Vlastita izrada studenta prema <https://tradingeconomics.com/country-list/inflation-rate-?continent=g20>

Umjerena inflacija – godišnja stopa rasta inflacije od 5% do 10%. Umjerena inflacija također može pozitivno utjecati na rast proizvodnje, investicija i zaposlenosti, pa se u određenim slučajevima svjesno dopušta.⁴ Potrošači očekuju da će cijene u budućnosti rasti, stoga određene proizvode kupuju sada, kako bi izbjegli povećanje cijena. Taj konstantni, ali prije svega kontrolirani priljev novca u državnu blagajnu omogućuje ekonomski i gospodarski rast. Grafikon broj 2 predočava umjerenu stopu inflacije u državama koje su članice G20 tijekom 2023. godine.

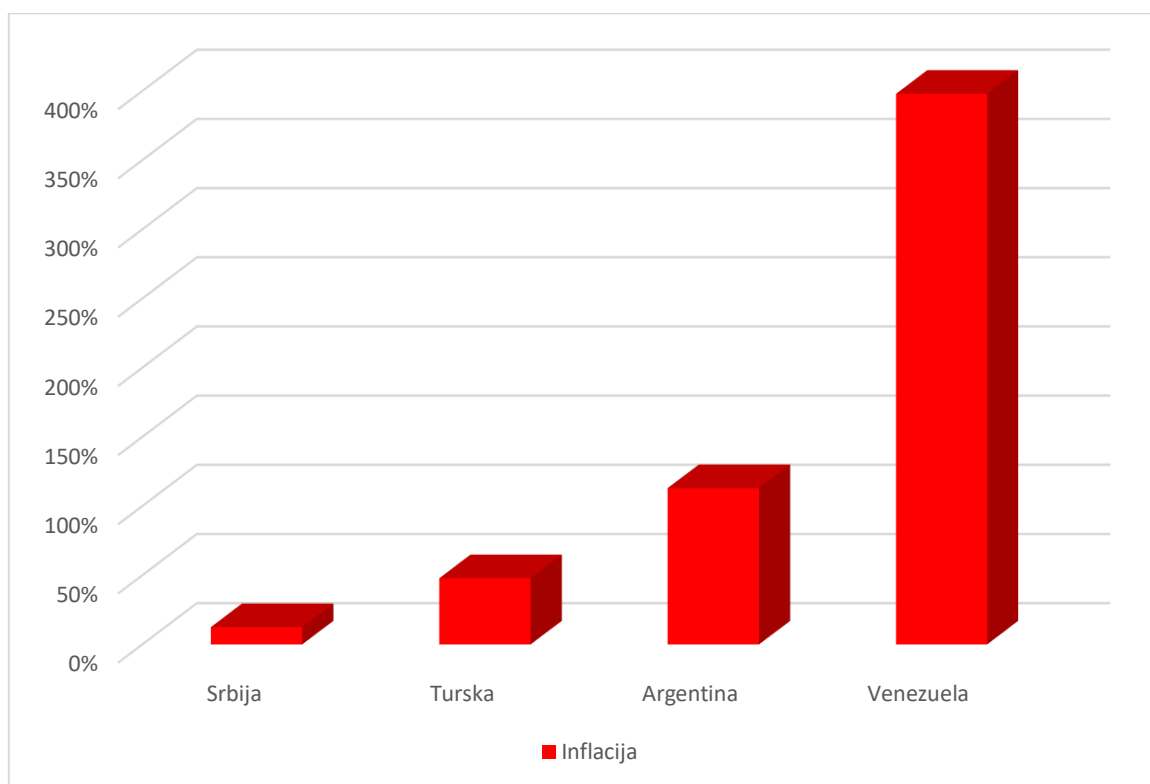

Grafikon 2- Umjerena inflacija

Izvor- Vlastita izrada studenta prema <https://tradingeconomics.com/country-list/inflation-rate-?continent=g20>

⁴ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27398> (21.7.2023.)

Jaka ili galopirajuća inflacija- naglo ubrzanje rasta cijena, obično uvod u hiperinflaciju.⁵ Označava godišnju stopu rasta inflacije od 10% do 1000%. Povijest govori kako jednom kada godišnja inflacija prijeđe prag od 50% godišnje, više ju nije moguće kontrolirati i stabilizirati. Naime, kod tako visoke inflacije potražnja za novcem se drastično smanjuje, te država gubi mogućnost da kreiranjem novca financira svoje rashode. Zbog toga nakon relativno kraćeg vremena dolazi do sloma monetarnog sustava, koji u pravilu završava monetarnom reformom, tj. uvođenjem nove valute.⁶ Iz grafa broj 3 uočava se razlika u intenzitetu galopirajuće inflacije u aktualnoj, 2023. godini. U ovom slučaju inflacija u Srbiji s 12.5% spada pod galopirajuću isto kao i ona u Venezueli koja iznosi čak 398%. Također, na primjeru Turske i Argentine se može vidjeti da inflacija ovakvog intenziteta može zahvatiti čak i članice G20 skupine.

Grafikon 3- Galopirajuća inflacija

Izvor: Vlastita izrada studenta prema <https://tradingeconomics.com/country-list/inflation-rate-?continent=g20> Hiperinflacija – godišnja stopa inflacije prelazi 1000%. U uvjetima hiperinflacije svatko se želi riješiti domaćeg novca i zamijeniti ga za strani ili pak za

⁵ <https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-g/web/galopirajua-inflacija> (21.7.2023.)

⁶ <https://hrportfolio.hr/investicijski-rjecnik?pojam=G> (21.7.2023.)

neka dobra.⁷ Ukoliko bi lakše predočili koliko je hiperinflacija razarajuća za državnu ekonomiju, navodi se podatak da je u Njemačkoj tečaj marke prema dolaru prve polovice 1921. iznosio 90 maraka za dolar, a do kraja 1923. 4.251.500.000.000 maraka za dolar.⁸

2.2.2 Inflacija prema njenim početnim uzrocima

2.2.2.1 Inflacija ponude (troškova)

Inflacija troškova je uzrokovana smanjenjem agregatne ponude uz istu agregatnu potražnju. Navedeno smanjenje može biti posljedica porasta neke troškovne komponente, kao što je porast materijalnih troškova, ili posljedica uvođenja novih fiskalnih opterećenja poput poreza, doprinosa, carina ili autonomnog povećanja profita.⁹

Drugim riječima, inflacija pod pritiskom troškova može biti uzrokovana:

- a) Povećanjem cijena nezamjenjivih sirovina, kao što su žitarice, rudača, drvo i slični proizvodi
- b) Povećanje poreza, minimalne plaće zaposlenika i ostalih fiskalnih opterećenja.

2.2.2.2 Inflacija potražnje

Inflacija potražnje nastaje kada se agregatna potražnja podigne na razine u kojima proizvodna ponuda nije dovoljna da ju pokrije.¹⁰ Ovaj fenomen se događa u slučajevima kada proizvodnja državnog gospodarstva ne uspijeva zadovoljiti potražnju. Prekomjerna potražnja uzrokuje pritisak na cijene i njihov rast iz dva razloga:

⁷ <https://hrportfolio.hr/investicijski-rjecnik?pojam=hiperinflacija> (23.7.2023.)

⁸ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/najludje-inflacije-u-povijesti-od-africkog-diktatora-do-milosevica/2335471.aspx> (23.7.2023.)

⁹ Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE, str 495.

¹⁰ <https://hr.economy-pedia.com/110https://hr.economy-pedia.com/11039801-demand-inflation#menu-139801-demand-inflation#menu-1>. (23.7.2023.)

- a) Ljudi su spremni platiti više za proizvode s velikom potražnjom i tako sami sebi stvaraju konkurenciju i podižu cijenu proizvoda
- b) Proizvođači podižu cijene proizvoda, svjesni kako određeni građanski slojevi nemaju dovoljna financijska sredstva za kupovinu istih, pokušavajući time regulirati potražnju nad proizvodom

2.2.3 Inflacija prema geografskom podrijetlu inicijalnog uzroka

Razlikujemo dvije vrste inflacije prema geografskom podrijetlu početnog uzroka.

- a) Domaća inflacija- najčešći oblik u kojem se inflacija pojavljuje i raste unutar jedne države
- b) Inozemna inflacija- javlja se u slučajevima kada jedna zemlja trguje sa drugom u kojoj je prisutna inflacija, tada postoji opasnost od „prelijevanja inflacije“.¹¹

2.2.4 Stagflacija i incesija

Situacija u kojoj imamo opći rast cijena, odnosno inflaciju i mali ili negativan gospodarski rast naziva se stagflacija i stručnjaci se slažu da je to jedan od najopasnijih scenarija koji se može ostvariti.¹² Radi lakšeg razumijevanja ova dva pojma, uzima se za primjer situacija u Europi početkom 2022. godine. Kriza uzrokovana koronavirusom (COVID- 19) je nestala. Kombinacija niskih kamata i većih novčanih izdataka središnjih zemalja Europe ublažila je utjecaj i trajanje krize.

Onda je uslijedio rat između Rusije i Ukrajine. Cijene energenata dostigle su nebeske visine i prethodile inflaciji ponude kakva nije viđena desetljećima. Strah od nekontroliranog rasta cijena, inflacije i ponovnog ulaska u krizu natjerao je Europsku središnju banku i FED (središnja banka SAD-a) na povećanje kamatnih stopa. U teoriji, to bi trebalo funkcionirati na

¹¹ Matić, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 158

¹² <https://mentorica.biz/aktualno/sto-stagflacija-i-trebamo-li-se-bojatig-564/> (23.7.2023.)

slijedeći način. Radi povećanja ključne kamatne stope poskupljuje zaduživanje za banke poduzetnicima i građanstvu što čini štednju privlačnijom, dok paralelno s tim poskupljuje najam kredita poduzećima i pojedincima. Na taj način središnja banka regulira, tojest smanjuje potražnju. Drugi učinak povećanja ključne kamatne stope su manja inflacijska očekivanja. Ukoliko je valuta stabilnija, smanjit će se zahtjevi radnika za povećanje plaća, te će poduzeća održavati cijene stabilnima, što za krajnji rezultat daje izbjegavanje spirala raste plaća i cijena. Dakle, povećavanjem ključne kamatne stope središnja banka nastoji smanjiti potražnju, te kontrolirati rast plaće i cijena. To bi trebalo dovesti do krajnjeg cilja, a to je smanjenje inflacije.

Nažalost, ova reforma je mač s dvije oštrice, te može dovesti do smanjenja gospodarske aktivnosti. Zbog visokih cijena roba i usluga poduzeća smanjuju proizvodnju, ne ulažu u nove investicije, a više kamatne stope ih dodatno usporavaju i udaljavaju od novih ulaganja. Tako dolazi do smanjenja gospodarske aktivnosti, odnosno recesije, a ako rast cijena potraje, onda dolazi i do stagflacije.¹³ Trenutno (2023.) se ne može predvidjeti hoće li se reforma odraziti pozitivno ili negativno na Europu. Dobra vijest je da inflacija polako opada, ali isto tako posustaju i ekonomije. Analitičari tvrde kako su Sjedinjene Američke Države već u recesiji i da je izvjesno da ista sudbina čeka Europu. Trenutno vlada *status quo* i nitko ne može predvidjeti kada će se situacija promijeniti.

2.2.5. Strukturna inflacija i inflacija očekivanja

Strukturna inflacija najizraženija je u slabije razvijenim zemljama. U pokušaju bržeg razvijanja nerijetko narušavaju ravnotežu privredne strukture, razvijajući određene grane proizvodnje dok se ostale u potpunosti zanemaruju. Primat se daje na uvozne sirovine i repromaterijal, čime se uspostavlja nepovoljan odnos razmjene u međunarodnoj trgovini.¹⁴

¹³ <https://mentorica.biz/aktualno/sto-stagflacija-i-trebamo-li-se-bojatig-564/> (24.7. 2023.)

¹⁴ <https://www.scribd.com/document/225434036/Strukturna-inflacija#> (24.7. 2023.)

Inflacija očekivanja proizlazi iz analiziranja, planiranja i proučavanja inflatornih kretanja unutar gospodarstva. Ta su očekivanja važna jer se u skladu s njima donose odluke o potrošnji, zaduživanju i ulaganju. Uzimaju ih u obzir i poduzeća pri određivanju cijena dobara i usluga.¹⁵ Središnja banka nastoji konstantno biti u toku sa očekivanjima inflacije te kontrolirati oscilaciju cijena u skladu s očekivanjima.

Treba naglasiti kako postoje tri glavne skupine po čijim očekivanjima središnja banka nastoji kontrolirati cijene, a to su: stručnjaci koji trguju na financijskim tržištima, vlasnici poduzeća i građani. U prošlosti su se središnje banke najviše vodile očekivanjima stručnjaka na financijskim tržištima, ponajviše radi jednostavnijeg pristupa informacijama o njihovim očekivanjima. Danas središnje banke ulažu napore i resurse u obliku anketa i istraživanja kako bi dobili što točnije podatke o očekivanjima inflacije vlasnika poduzeća i građana, pošto se u prošlosti pokazalo kako se očekivanja triju skupina znaju uvelike razlikovati.

2.3 MJERENJE INFLACIJE

Inflacija se mjeri pomoću indeksa cijena koji uspoređuje cijenu potrošačke košarice u različitim vremenskim periodima. Unutar Europske Unije postoje uobičajeni standardi izračunavanja indeksa kako bi se osigurala konstantnost na Europskom nivou. Ti indeksi se nazivaju *Harmonised Index of Consumer Prices*, ili skraćeno HICP. Zajednički standardi postoje kako bi se osiguralo stvaranje usporedivih stopa inflacije u svim državama članicama EU-a.

Za izračun prethodnih indeksa potrebno nam je:

- a) Klasifikacija proizvoda (usluga i dobara)
- b) Ponder
- c) Izbor reprezentativnih artikala i njihovih cijena

U nastavku se detaljno objašnjava svaki od navedenih pojmova. Klasifikacija proizvoda podijeljena je uz pomoć COICOP-a (*Classification of Individual Consumption by Purpose*).

¹⁵ <https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/inflation-expectations.hr.html> (25.7. 2023.)

Unutar ove klasifikacije nalazimo svaku vrstu proizvoda koja se može kupiti. Podijeljeno je na 12 stavaka, označenih brojevima 1-12. Cijela lista navedena je u sljedećoj tablici:

1	Hrana i bezalkoholna pića
2	Alkoholna pića, duhan i narkotici
3	Odjeća i obuća
4	Stanovanje, voda, struja, plin i ostala goriva
5	Namještaj, kućanska oprema i rutinsko održavanje kućanstva
6	Zdravlje
7	Prijevoz
8	Komunikacije
9	Rekreacija i kultura
10	Obrazovanje
11	Restorani i hoteli
12	Razni proizvodi i usluge

Tablica 1- Klasifikacija proizvoda

Izvor: vlastiti rad studenta (25.7.2023)

Svaki proizvod ima različit značaj u smislu količine novaca potrošenog od strane kupaca. Kako bi se zbrojila promjena cijene izmjerena za svako dobro i uslugu, svakoj promjeni cijene mora se dati relativna važnost uzimajući u obzir ukupnu sumu potrošenog novca (potrošnja kućanstva). Promjene cijena stoga se mjere prema relativnim izdacima za ta dobra i usluge.

Potrošnja na dobra i usluge varira od osobe do osobe, kako zbog vlastitog prihoda i mogućnosti, tako i zbog hobija i navika. Nadalje, potrošnja će varirati od države do države zbog standarda, klime, običaja i sl. Kada zbrojimo sve razlike za svako kućanstvo dobivamo relativnu važnost ili ponder određene kategorije proizvoda u određenoj državi. Proizvodi i cijene se mijenjaju s vremenom, stoga se ponderi konstantno ažuriraju.

Umjesto da prikazuje vrijednost izdataka u određenoj državnoj valuti, potrošnja kućanstava se prikazuje uz pomoć relativne važnosti (pondera). Ponderi su prikazani kao vrijednosti koje, kada se zbroje sve vrijednosti divizija od 1 do 12, iznose 1000. Drugim riječima

ponderi su izraženi u promilima radi preciznije analize. Radi lakše predodžbe u nastavku je predstavljena tablica koja prikazuje kategorije unutar COICOP-ovog odjela za promet za Španjolsku i Poljsku.

Code	COICOP label	Spain	Poland	Code	COICOP label	Spain	Poland
01 to 12	All items	1 000.00	1 000.00	07.2.4.1	Hire of garages, parking spaces & personal transp	0.34	0.76
07	Transport	148.05	114.93	07.2.4.2	Toll facilities and parking meters	1.56	1.11
07.1	Purchase of vehicles	42.29	37.24	07.2.4.3	Driving lessons, tests, licences and road worthiness	2.31	3.90
07.1.1	Motor cars	40.24	28.02	07.3	Transport services	15.87	13.87
07.1.1.1	New motor cars	35.12	22.87	07.3.1	Passenger transport by railway	2.17	2.70
07.1.1.2	Second-hand motor cars	5.12	5.15	07.3.1.1	Passenger transport by train	1.78	2.36
07.1.2	Motor cycles	1.64	2.89	07.3.1.2	Passenger transport by underground and tram	0.39	0.34
07.1.3	Bicycles	0.41	6.34	07.3.2	Passenger transport by road	6.95	6.91
07.1.4	Animal drawn vehicles	0.00	0.00	07.3.2.1	Passenger transport by bus and coach	5.40	5.74
07.2	Operation of personal transport equipment	89.89	63.82	07.3.2.2	Passenger transport by taxi and hired car with driver	1.55	1.17
7.2.1	Spare parts and accessories for personal transport equip.	1.68	4.83	07.3.3	Passenger transport by air	3.61	1.61
07.2.1.1	Tyres	1.01	1.08	07.3.3.1	Domestic flights	2.04	0.03
07.2.1.2	Spare parts for personal transport equipment	0.67	2.66	07.3.3.2	International flights	1.57	1.58
07.2.1.3	Accessories for personal transport equipment	0.00	1.09	07.3.4	Passenger transport by sea and inland waterway	0.35	0.04
07.2.2	Fuels and lubricants for personal transport equipment	63.54	36.44	07.3.4.1	Passenger transport by sea	0.35	0.02
07.2.2.1	Diesel	34.95	9.62	07.3.4.2	Passenger transport by inland waterway	0.00	0.01
07.2.2.2	Petrol	28.28	22.40	07.3.5	Combined passenger transport	2.79	2.30
07.2.2.3	Other fuels for personal transport equipment	0.00	4.02	07.3.6	Other purchased transport services	0.00	0.32
07.2.2.4	Lubricants	0.32	0.40	07.3.6.1	Funicular, cable-car and chair-lift transport	0.00	0.05
07.2.3	Maintenance and repair of personal transport equipment	20.45	16.78	07.3.6.2	Removal and storage services	0.00	0.05
07.2.4	Other services in respect of personal transport equipment	4.21	5.77	07.3.6.9	Other purchased transport services n.e.c.	0.00	0.22

Tablica 2- Kategorije unutar COICOP-ovog odjela za promet Španjolske i Poljske

Izvor: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners:Inflation#How_is_inflation_measured.3F (25.7.2023.)

Nije praktično da statistički uredi kontinuirano prate cijenu svakog proizvoda koji se prodaje u njihovoj zemlji, pošto bi to zahtijevalo ogromnu količinu resursa. Za svaku kategoriju odabire se dovoljan broj pojedinačnih artikala kao reprezentativnih proizvoda i njihove se cijene prate tijekom vremena. Nije dovoljno samo odrediti cijenu, na primjer, kartona voćnog soka, već su nam potrebne i detaljne informacije o veličini kartona, proizvođaču, određenoj vrsti soka (kao što je sadržaj šećera ili dodatni sastojci) osim toga, potrebna je i informacija o tome gdje se sok kupuje.

Odabrani proizvodi čija se cijena prati zajedno čine košaricu dobara i usluga, poznatiju kao potrošačka košarica. Nekoliko tisuća istih proizvoda se puni u košaricu svaki mjesec, te se njihove cijene zbrajaju. Košarica se pregledava svake godine i dolazi do promjena pojedinih proizvoda kako bi se osiguralo da su podatci novi i da prikazuju obrasce potrošnje potrošača.

Indeks cijena uspoređuje cijene skupa proizvoda u različitim vremenskim točkama. Indeks cijena pokazuje koliko se mora platiti za skup proizvoda u jednom trenutku u odnosu na ono što bi se platilo za isti skup proizvoda u drugom trenutku. Ova se točka u vremenu uzima kao referenca usporedbe, odnosno osnova i postavlja se na 100. Jednom kada su cijene od svakog proizvoda u košarici sakupljene, slijedeći korak je izračunati index. Postoje 3 faze.

Faza 1 sastoji se od uspoređivanja cijena promatranih u posljednjem razdoblju s onima u prethodnim razdobljima kako bi se vidjelo na koji način su se mijenjale. Ovaj se indeks može odrediti usporedbom cijena u mjesecu s početnom cijenom u određenom trenutku kojeg smo izabrali (tzv. „referentno razdoblje”). Na primjer, ako je cijena određenog artikla 10 % viša u pojedinom mjesecu od cijene u referentnom razdoblju, tada je indeksirana vrijednost 110, a ako je cijena 5 % niža u pojedinom mjesecu indeks je 95.

U fazi 2 treba izračunati prosjek indeksa koji pripadaju istoj kategoriji proizvoda. Na primjer, svi indeksi koji se odnose na voće kombinirat će se kako bi se dobio indeks cijena voća.

Zadnja ili 3. faza kombinira različite grupe proizvoda pomoću ranije opisanih pondera. Ponderi su udjeli svake kategorije izdataka u ukupnim izdacima potrošača. Zbroj ovih pondera je ukupni indeks, koji se obično naziva indeks svih stavki, koji pokriva odjeljke 01 do 12 COICOP-a.

Dakako, kada se govori o inflaciji rijetko se spominje u obliku indexa, dok se puno češće pojavljuje izraz stopa inflacije. Ako izračunamo stopu promjene indeksa iz jednog razdoblja u drugo, izračunavamo stopu inflacije, drugim riječima, koliko su se cijene promijenile (u postocima) između različitih razdoblja. Kako se izračun stope inflacije može temeljiti na usporedbama u različitim razdobljima, moguće je analizirati više različitih vrsta stopa inflacije:

- a) Mjesečna stopa promjene, koja pokazuje stopu promjene između mjeseca i prethodnog mjeseca.
- b) Godišnja stopa promjene, koja pokazuje stopu promjene između određenog mjeseca i istog mjeseca prethodne godine.
- c) Prosječna godišnja stopa promjene, koja pokazuje stopu promjene između određenih godina. Ova se stopa može izračunati na kraju godine i pokazuje prosječni indeks za godinu.

- d) prosječna stopa promjene za 12 mjeseci, koja je prosjek mjesečne stope promjene za svaki od prethodnih 12 mjeseci.

Kao što se može zaključiti, mjerenje indeksa i stope inflacije samo po sebi nije nimalo jednostavno i nerijetko dolazi do komplikacija i otežavajućih okolnosti. Artikli koji su odabrani za reprezentativnu košaricu roba i usluga mogu se mijenjati tijekom vremena. Na primjer, sastojci koji se koriste za proizvodnju određenog proizvoda mogu se promijeniti, povećavajući ili smanjujući količinu sastojaka, npr. soli, ugljikohidrata, proteina itd. Također pakiranje se može promijeniti tako da sadrži više ili manje proizvoda nego prije. Nadalje, jedan od većih problema stvara ulazak novih proizvoda na tržište i prestanak proizvodnje zastarjelih. Na primjer, prestanak proizvodnje video kazeta nakon dolaska CD-ova, dolazak mobilnih telefona na tržište, u skorije vrijeme proizvodnja hibridnih i električnih automobila itd. U nekim slučajevima moguće je proizvode odmah uključiti u košaricu dobara i usluga za prikupljanje cijena, ali u drugim slučajevima potrebno je pričekati neko vrijeme dok se ne izračuna veća revizija indeksa, na primjer jednom godišnje ili jednom u pet godina.

2.4 OSTALE PROMJENE VRIJEDNOSTI NOVCA

Razlikuju se dva gledišta s kojeg se promatra vrijednost novca. Možemo ju promatrati kao kupovnu moć u domaćoj ekonomiji i kao intervalutnu vrijednosti. Depracijacija je smanjenje vrijednosti novca, bilo kao kupovne moći u domaćoj ekonomiji ili kao intervalutne vrijednosti, dok povećanje vrijednosti novca vežemo uz aprecijaciju.

2.4.1 Depracijacija

Kao što je prethodno objašnjeno, depracijacija je svako smanjenje novca. Treba nadodati kako može biti namjera ili nenamjerna, tojest zakonska ili faktička. Može se podijeliti na inflaciju, o kojoj se prethodno u ovom radu govorilo, i devalvaciju. Devalvacija je zakonsko sniženje intervalutarne vrijednosti domaće valute u odnosu prema zlatu, srebru ili valutama

drugih država.¹⁶ Ako u određenoj zemlji dođe do devalvacije, cijene domaćih proizvoda biti će manje u stranim valutama. Drugim riječima, izvoznici mogu dobiti više domaćeg novca po jedinici strane valute, stoga mogu sniziti cijene proizvoda kako bi bili konkurentni na svjetskom tržištu. Devalvacija ujedno poskupljuje uvoz roba i usluga, pa je to potrebno regulirati deviznim priljevom i nižim izdancima za uvoz. Ciljevi su adaptiranje domaće razine cijena prema cijenama svjetskih tržišta, smanjivanje uvoza i stimuliranje izvoza.¹⁷

2.4.2 Aprecijacija

Kao što se ranije spomenulo, aprecijacija je svako namjerno ili nenamjerno povećanje vrijednosti novca. Može se očitati kroz povećanje kupovne moći novca ili povećanje intervalutne vrijednosti domaćeg novca. Označava povećanje vrijednosti jedne vrste novca u odnosu na drugu, tojest razlika između nominalne vrijednosti novca i njegove paritetne vrijednosti. Najčešći oblici su deflacija i revalvacija.

Deflacija je povećanje kupovne moći novca, a nastaje radi smanjenja količine novca u opticaju, zbog kojeg dolazi do pada cijena. Nastaje voljom monetarne politike kao jedna od stabilizacijskih mjera, te se iz tog razloga svrstava pod namjernu promjenu vrijednosti novca. Deflacija može biti apsolutna i relativna. Apsolutna deflacija nastaje u slučaju smanjenja količine novca u opticaju uz nepromijenjenu količinu robe, a kod slučaja povećanja količine robe na tržištu uz nepromijenjenu količinu novca u opticaju dolazi do nastanka relativne deflacije.¹⁸

Drugi oblik aprecijacije, koji se nešto rjeđe pojavljuje, jest revalvacija. To je mjera koja za svrhu ima vraćanje vrijednosti monetarne jedinice u odnosu na zlato ili neku drugu stabilnu valutu u stanje u kojem je bila prije pada. Valutni tečaj mora odgovarati stanju na tržištu, ali ponekad se ponuda i potražnja za devizama koje određuju valutni tečaj mogu drastično promijeniti, te tako dolazimo do disbalansa tržišnog i službenog tečaja. Revalvacija se koristi u slučajevima kada tržišni tečaj ne odgovara službenom i valuta postane podcijenjena.

¹⁶ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14858> (30.7.2023.)

¹⁷ Božina, L. (2008): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 177.

¹⁸ Ibid, str. 188

3. UTJECAJ INFLACIJE

Svaka inflacija, neovisno o njezinom trajanju, intenzitetu i ostalim parametrima, ostavlja trag na makro i mikroekonomiju određene države. Dakako, o parametrima ovisi koliki i kakav je utjecaj inflacije. Ako je kontrolirana i u granicama normale, to jest do 4%, inflacija može biti veoma pogodna za razvoj gospodarstva. U drugu ruku, ako ju država ne može kontrolirati, postaje razarajuća, te može dovesti ekonomiju do kolapsa. U nastavku rada se navodi kako inflacija utječe na rast cijena, društvo, nezaposlenosti i druge parametre, te kako ju države nastoje kontrolirati.

3.1 UTJECAJ INFLACIJE NA GOSPODARSKI RAST

Pod pojmom gospodarski rast se misli na realni porast bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika, ili skraćeno realni rast GDP per capita. Realni rast GDP per capita predstavlja gospodarski rast izuzevši inflaciju. Radi lakšeg razumijevanja slijedi primjer. Ako je nominalni GDP narastao 10 posto u određenoj godini, a cijene proizvoda su također narasle 10 posto u istoj godini, realni rast je jednak nuli. 10 postotni nominalni rast GDP-a uz 5 postotnu inflaciju znači nominalni rast od 4,8 posto. 10 postotni rast GDP-a uz 20 postotni rast inflacije znači realni gospodarski pad od 8.3 posto.¹⁹

Danas postoje brojni dokumentirani i vrlo opsežni radovi koji dokazuju kako inflacija djeluje negativno na gospodarski rast, odnosno što je viša inflacija niži je gospodarski rast.²⁰ Treba naglasiti kako se u ovim primjerima misli na inflaciju višu od 4 posto. Jedan od najzapaženijih radova objavio je Robert Barro 1995. godine. On je na uzorku od 100 zemalja promatrao utjecaj inflacije, te je nakon istraživanja u trajanju od 30 godina (1960.-1990. god) zaključio kako porast inflacije djeluje na smanjenje realnog GDP per capita i smanjenje udjela investicija u GDP-u.

¹⁹ Barro, Robert (1995): „Inflation and Economic Growth. Bank of England Quarterly Bulletin, str 166

²⁰ Ibid, 169

Različita studija i istraživanja pokazuju različiti intenzitet odnosa gospodarskog rasta, ili u ovom slučaju pada, i inflacije. Tako Barro u svom istraživanju tvrdi kako je veza između inflacije i smanjenja rasta relativno slaba, točnije da se za svakih 10 posto inflacije realni rast GDP per capita smanjuje od 0.2 do 0.3 posto. Simon Johnson je drugačijeg mišljenja, te na osnovi svoga istraživanja iz 1993. godine tvrdi kako se za svakih 1 posto inflacije realni rast GDP per capita smanjuje za čak 0.5 posto. Iako su mišljenja oko inteziteta različita, svi radovi zaključuju kako je ta negativna veza dugoročna. U radovima se navode brojni razlozi zašto inflacija negativno utječe na gospodarski rast, u nastavku se navodi nekoliko glavnih.²¹

U inflaciji se nerijetko mijenjaju odnosi cijena, tojest cijene određenih dobara i usluga rastu brže od onih drugih. Upravo ta nepredvidljivost i razlika između očekivane i ostvarene inflacije stavlja poduzeća i domaćinstva u nezahvalnu poziciju. Poduzeća manje investiraju zbog neizvjesne budućnosti, a i domaćinstvima je također puno teže donositi racionalne odluke zbog povećanog rizika. Još jedan od razloga zbog kojeg inflacija stvara negativan učinak za gospodarstvo jest činjenica da iz nje proizlazi takozvana „iluzija novca“. Fenomen iluzije novca u stanju inflacije se očitava u ljudskom nerazumijevanju realnih veličina i temeljenju ponašanja isključivo na nominalnim veličinama. Nominalne veličine u uvjetima inflacije zaista rastu, tako su plaće, mirovine i drugi dohotci veći, te vlada javno mijenja kako se životni standard poboljšava. Stoga kada je inflacija tek u začetcima, ljudi su generalno zadovoljni jer imaju veće prihode, ali ono što ne razumiju jest da realna plaća, odnosno ona plaća mjerena u robi usluga koje se mogu kupiti, pada. Ovakve situacije političari okreću u svoju korist te iskorištavaju stanje inflacije u svrhu ostavljanja lažnog utiska prosperiteta. Kada se na sve to dodaju troškovi inflacije, točnije troškovi kasnijeg suzbijanja inflacije, navedeni su svi glavni faktori koji negativno utječu na gospodarski rast. U nastavku se objašnjava kako se pužajuća inflacija razlikuje od drugih, te kako ona doprinosi razvoju gospodarstva.

Vodeći ekonomisti imaju stav kako je prijeko potrebno da država održava inflaciju do 5%, takozvanu pužajuću inflaciju. Olivier Blanchard, bivši glavni ekonomist u Međunarodnom monetarnom fondu, smatra kako inflacija donosi slijedeće koristi²²:

²¹ Ibid, 173

²² Blanchard, O. (2011). Makroekonomija. Zagreb: Mate d.o.o, str 81

- a. Inflacija je jedan od načina financiranja državne potrošnje kreiranje novca kojeg država povećava za vrijeme inflacije, uz povećanje poreza i zaduživanje javnog sektora
- b. Pojava negativnih realnih kamatnih stopa jer gospodarstvo s visokim stopama inflacije može smanjiti posljedice recesije preko učinkovite monetarne politike
- c. Mogućnost pojave novčane iluzije u smislu da radnici bolje prihvaćaju povećanje plaće za 1 % u slučaju inflacije koja iznosi 3 % nego smanjenje plaće za 1 % u slučaju inflacije koja iznosi 1 %, iako je realno smanjenje plaće isto.

Zbog navedenih pozitivnih učinaka inflacije ekonomisti zaključuju kako je ipak potrebno održavati određenu razinu niske pozitivne stope inflacije u kratkom i srednjem roku putem akcija monetarne politike.²³ Ta ciljana i kontrolirana razina inflacije ostvaruje nominalni rast novca u svrhu realizacije pozitivnih učinaka monetarne politike. Jedan od tih učinaka jest smanjenje nezaposlenosti, čiji je odnos s inflacijom temeljitije objašnjen u nastavku.

3.2 ODNOS INFLACIJE I NEZAPOSLENOSTI

Nezaposlenost je stanje osobe sposobne za rad koja ne može naći zaposlenje primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama uz uobičajeni dohodak, nadnicu, plaću ili kakvu drugu vrstu zarade.²⁴ Treba naglasiti kako se osobe koje su sposobne za rad, a ne traže posao, na primjer domaćice i studenti, ne smatraju nezaposlenima. Razlikuje se frikcijska ili normalna, sezonska, tehnološka i ciklička. U promatranju odnosa inflacije i nezaposlenosti, najviše se cilja na cikličku nezaposlenost, pošto je ona pod najvećim utjecajem funkcionalnosti gospodarstva, a gospodarstvo, kako smo do sada zaključili, jest usko vezano uz inflaciju.

Stabilna i niska razina inflacije omogućuje gospodarski razvoj, a samim time smanjuje nezaposlenost. Takva inflacije doprinosi transparentnosti cijena, to jest omogućuje potrošačima da dobiju relevantnu predodžbu o relativnoj vrijednosti određenih dobara, što omogućuje lakšu usporedbu njihovih vrijednosti i jednostavnije predviđanje promjena. S druge strane, viša stopa inflacije pogoduje značajnim promjenama relativnih cijena, što uzrokuje paniku zbog

²³ . Samuelson, P. A. i sur. (2000). Ekonomija. 1. Izdanje. Zagreb: Mate d.o.o, str 62.

²⁴ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43668> (5.8.2023.)

nepredvidljivosti na tržištu i nemogućnosti relativne predodžbe cijena. Dakle može se zaključiti da je za vrijeme niske inflacije potrošačima lakše donositi odluke koje su vezane uz štednju, potrošnju i/ili investicije, čime im je lakše učinkovito raspoređivati s dohotkom, a samim time dolazi do povećanja ukupnog blagostanja stanovništva.²⁵

Također, stabilne stope inflacije povezujemo i uz poticanje investicija preko efekta kamatnih stopa. Radi se o inflacijskom riziku kao dijelu kamatnih stopa. Drugim riječima nadoknada unutar kamata koju vjerovnici naplaćuju od dužnika kako bi se osigurali na eventualan gubitak vrijednosti imovine u slučaju većih inflatornih kretanja. U vrijeme niske i stabilne inflacije vjerovnici smanjuju premije na navedeni inflacijski rizik, što dalje rezultira smanjenjem kamatnih stopa, a time i povećanjem investicija.²⁶

Realna nominalna nadnica ovisi o trenutnoj razini cijena pri određenoj nezaposlenosti. Točnije, u situacijama kada nezaposlenost raste, smanjuje se pregovaračka moć radnika, a s tim i realna nadnica. Ponuda i potražnja rada veoma je povezana upravo sa razinama cijena i nadnica. Ravnotežna točka predstavlja sjecište nadnica određene realnom cijenom i nadnica određene realnom nadnicom – ta se ravnoteža naziva prirodna stopa nezaposlenosti.²⁷ Drži se da radi fleksibilnosti tržišta rada valja tolerirati visinu nezaposlenosti koja odgovara frikcijskoj te, donekle, sezonskoj nezaposlenosti i koja se naziva prirodnom stopom nezaposlenosti (3 do 5%).²⁸

Prvi koji je uspio grafički predočiti vezu između inflacije i nezaposlenosti bio je ekonomist A. W. Phillips. Osmislio je krivulju inflacije i nezaposlenosti, koja je kasnije dobila ime po njemu, takozvana Phillipsova krivulja. Kasnije su ekonomisti Samuelson i Solow izradili službeni model Phillipsove krivulje koja prikazuje vezu između nezaposlenosti i inflacije nominalnih nadnica povezane sa variranjem općih razina cijena. Phillips je pomoću svoje krivulje došao do slijedećeg zaključka: kada je na tržištu ponuda rada veća od potražnje, odnosno kada je nezaposlenost veća, nadnica pada. U slučajevima kada je potražnja za radom veća od ponude, nezaposlenost se smanjuje, a nadnica raste. S vremenom se pokazalo kako

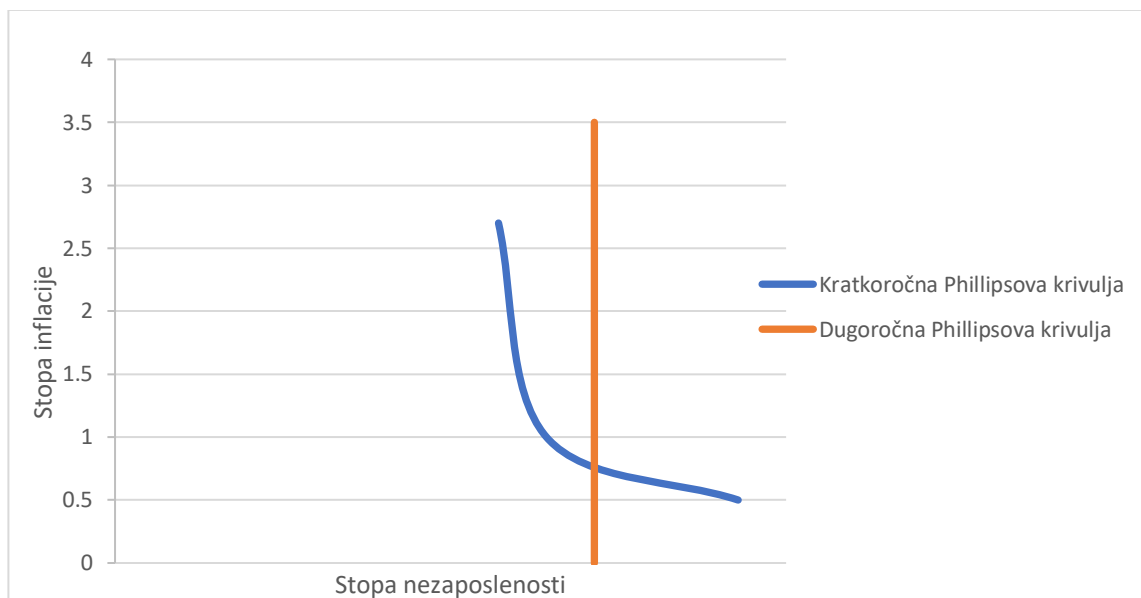
²⁵ <https://www.hnb.hr/-/ciljevi-monetarne-politike> (8.8.2023.)

²⁶ Ibid (8.8.2023.)

²⁷ Samuelson, P. A. i sur. (2000). Ekonomija. 1. Izdanje. Zagreb: Mate d.o.o., str 64

²⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43668> (8.8.2023.)

Phillipsova krivulja vrijedi samo u kratkom roku, pošto se u dugom roku pojavljuje prirodna stopa nezaposlenosti, točnije stopa nezaposlenosti je na istoj razini kao i inflacija. U uvjetima stabilne inflacije i prirodne nezaposlenosti, u dugom roku Phillipsova krivulja postaje potpuno okomita. Kada nezaposlenost padne ispod razine inflacije, tada krivulja ima uzlaznu tendenciju, a silaznu kod povećane nezaposlenosti.²⁹

Grafikon 4- Phillipsova krivulja

Izvor: Izradio student prema Samuelson P. A., et al., Ekonomija, 1. izdanje, Mate d.o.o., 2000. str. 590. (10.8.2023)

3.3 MJERE SUZBIJANJA INFLACIJE

Inflacija nastaje iz mnoštva razloga, shodno tome za svaki razlog nastanka inflacije postoje različite mjere suzbijanja iste. Dije se na mjere za suzbijanje inflacije potrošnje, troška i strukturne inflacije.

²⁹ Samuelson, P. A. i sur. (2000). Ekonomija. 1. Izdanje. Zagreb: Mate d.o.o., str 65

Za početak, potrebno je sagledati što je to inflacija potražnje kako bi razumjeli kakve se mjere koriste za njeno suzbijanje i zašto.

Dakle, inflacija potražnje nastaje kada potražnja za dobrima odnosno uslugama u jednom gospodarstvu premaši stvarnu mogućnost ponude dobara i usluga koje to gospodarstvo generira. Posljedica nedostatka količine dobara na tržištu uzrokovati će neizbježan rast cijena istih. Mjere suzbijanja inflacije potražnje su mjere monetarne odnosno fiskalne politike.

Mjere monetarne politike većinski se odnose na odluke Europske središnje banke vezane uz kamatne stope i dostupnost novca. Ova vrsta politike utječe na obračun kamatnih stopa za pozajmljen novac, koji je usko povezan sa osobnom potrošnjom, štednjom i ulaganjima građana.

Druga vrsta mjera za suzbijanje ove vrste inflacije su mjere fiskalne politike. Postoje tri vrste fiskalnih politika s obzirom na ciljeve, međutim ukoliko je problem inflacija, vrsta fiskalne politike koja će se koristiti za suzbijanje biti će stabilizacijska fiskalna politika. Ova politika temelji se na rastu poreza, to jest uvođenju novih poreza, što će utjecati na smanjenje osobne potrošnje i smanjenje javnih rashoda kako bi se dosegla niža proračunska potrošnja.

Inflacija troškova definira se kao nagli porast glavnih stavki koje čine troškove proizvodnje dobara ili pružanja usluga. Dakle porast cijena sirovina, radne snage, komunalija, održavanja, plaća i ostalih sastavnih dijelova proizvodnje zbog čega su proizvođači prisiljeni povisiti cijene gotovih proizvoda. Kada oni ne bi povisili cijene, došlo bi do masovnog bankrota mnoštva proizvođača. Za razliku od inflacije potražnje, ovu vrstu inflacije teže je obuzdati gore navedenim mjerama pa se uvode novi načini kontroliranja inflacije troška. Kao rezultat uvođenja fiskalne i monetarne politike, vlada utječe na cijene što dovodi do toga da su proizvođači primorani povisiti plaće isto rezultira opadanjem profita. Pad profita rezultira u smanjenju investicijske potrošnje, usporava gospodarski rast te opada razina zaposlenosti. Kao najčešći način kontroliranja ove vrste inflacije koristi se politika dohotka. Politikom dohotka vlada nastoji obuzdati rast plaća na tri načina koja se odnose na usmeno uvjeravanje, donošenje mjera te zakonskom kontrolom rasta plaća i cijena, što umanjuje rizik od prevelikog rasta cijena koje bi uslijedilo rastom plaća u nedogled. Također, još neki od načina kontroliranja inflacije troškova su blaga fiskalna politika, antimonopolska politika te stimulativna ekspanzivno-kreditna politika.

Strukturalna inflacija usko je vezana uz nerazvijene zemlje odnosno zemlje u razvoju koje nastoje što prije dosegnuti višu razinu razvijenosti ulaganjem u određene gospodarske grane, međutim u tom procesu zanemaruju se one naizgled manje profitabilne grane i to rezultira velikom disproporcionalnošću između razvijenih i nerazvijenih grana gospodarstva neke zemlje. Kod suzbijanja ove vrste inflacije, gore navedene politike pokazale su se nisko učinkovitima, stoga je potrebno sagledati ulaganje u gospodarstvo kao najučinkovitiju politiku suzbijanja. Dakle potrebno je uvidjeti koji predstavljaju niskorazvijene sektore. Nakon toga selektivna investicija u odabrane sektore smanjuje inflaciju. Međutim specifičnosti ove vrste inflacije je ta da je povezana sa zemljama čiji gospodarski status nije dovoljno jak da razvija sve grane gospodarstva, što bi bila idealna opcija, već je potrebno povezati više gospodarskih mjera i monetarnih politika kako bi se ova vrsta inflacije stabilizirala.

4. ANALIZA NA PRIMJERU REPUBLIKE HRVATSKE

U nastavku se analizira inflacija i njezini učinci u Republici Hrvatskoj, te se ista uspoređuje sa susjednim zemljama u smislu razvoja gospodarstva i sličnim čimbenicima koji bi mogli utjecati na eventualne razlike u intenzitetu i trajanju inflacije kroz određen vremenski period.

4.1 POVIJEST INFLATORNIH KRETANJA REPUBLIKE HRVATSKE

Kako bi se najbolje razumjela inflacija Republike Hrvatske, analizira će krenuti od vremena kada je ona bila sastavnica bivše države Jugoslavije. Inflacija se u Hrvatskoj počela pojavljivati u svom najgorem obliku, u vidu hiperinflacije, već u osamdesetim godinama prošlog stoljeća nakon velikih zaduživanja zemlje u sedamdesetima te nakon skoka kamata i cijene kapitala kad narasta javni dug.³⁰ Ukupna stopa inflacije za period od 1980. do 1990. godine iznosi 733467.3, a najveća je za period od 89. do 90. godine u kojem iznosi 3132.1.

Uz naslijeđeni dug i nesređeno gospodarstvo rat dovodi do još većih gospodarskih problema koji se produbljuju loše izvedenom privatizacijom i pretvorbom u kojoj praktički nestaje sva industrijska i prerađivačka proizvodnja, banke se predaju strancima, a dolazi i do prevelikog zaduživanja, kako države, tako i građana pretvarajući proces privatizacije u proces osiromašivanja pučanstva i raspad gospodarstva uz smanjenje standarda koji je u tim početnim godinama osamostaljenja donio visoku nezaposlenost, ali i visoku stopu inflacije.³¹ Od 1991. do 1999. godine ukupna stopa inflacije iznosi 49691.8.

Općenito govoreći, u ratnim godinama inflacija nastaje zbog određenih strukturnih promjena nastalih radi razvoja u tranziciji kroz burne političke i ekonomske uvjete. U takvim ekonomskim krizama, inflacija je, kao i nezaposlenost, jako velika. Takve situacije su najučestalije kod zemalja u tranziciji. Negativne gospodarske trendove prati i pad BDP-a.

³⁰ Kasalo, B. (2017.) Međunarodni pogledi na krizu u Jugoslaviji 1980.-1987. , Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 77-91

³¹ Družić G. (2007) Gospodarski razvoj Hrvatske i EU. Ekonomija, Vol 14 No. 1 Zagreb: RIFIN, str. 5-9

Inflacijom se financira deficit proračuna, a još jedan od uzroka rasta inflacije je inflacija troškova kao i povećanje proizvodnih cijena.³²

1993. godine situacija se stabilizira, nastupa indeksacija prema tečaju njemačke marke, građani likvidnosti i štednje održavaju u markama, te država nastoji raznim intervencijama uravnotežiti ekonomski razvitak, te potaknuti rast i razvoj gospodarstva. . Pozitivni pomak očekivano je nastao 1994. kroz smanjenje inflacije koja čak prelazi u deflaciju od -3.0 % da bi se 1995. stabilizirala na 3,7% pa se od tog vremena i može promatrati inflacija kao varijabla za proučavanje u modernoj hrvatskoj državi.³³ U godinama koje slijede dolazi do poteškoća u privatizaciji i restrukturiranju, a posljedično i do porasta nelikvidnosti i izostajanja investicija, pogotovo inozemnih.³⁴

4.2 INFLACIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 21. STOLJEĆU

Hrvatska narodna banka kontrolira i provodi monetarnu politiku koja ima za cilj održavanje stabilnosti cijena i inflacije. Treba napomenuti da održavanje stabilnosti u ovom slučaju ne znači održavanje inflacije na nivou jednakom nuli, već na razini kontroliranog i sporog rasta u dužem periodu vremena, tojest puzajuće inflacije. Prosječna godišnja stopa inflacije u Hrvatskoj u razdoblju od 2000. do 2015. godine je iznosila 2,5%, što za Hrvatsku narodnu banku u konačnici znači održavanje niske inflacije.³⁵

Niska i stabilna inflacija omogućuje potrošačima da iz cijena dobiju pravilnu i kvalitetnu informaciju o relativnoj vrijednosti pojedinih dobara, smanjuje vjerojatnost da će se kućanstva i poduzeća svojim resursima koristiti u svrhu zaštite od inflacije umjesto da ih usmjere u

³² Haramija, P. i Njavro Đ. (2016.) Tranzicija i njezini rezultati — zašto tranzicija iz komunističkog u demokratski sustav tržišnog gospodarstva nije ostvarila očekivanja. *Obnovljeni život*, časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol 71. No 4, str. 515-516

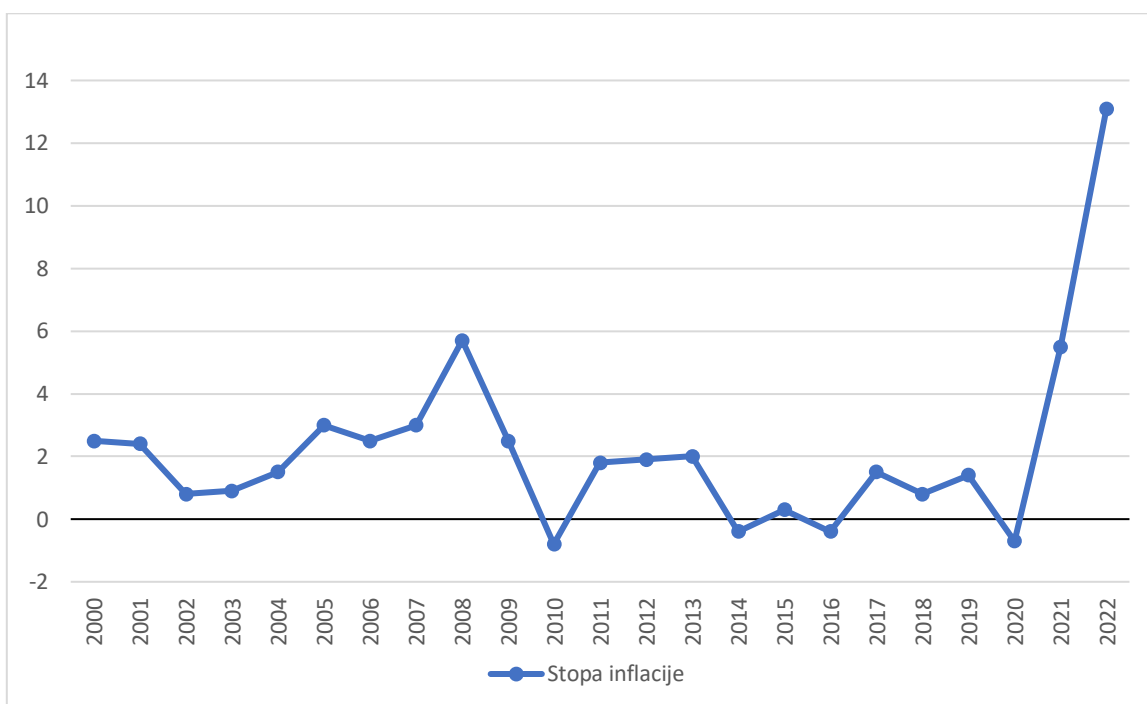
³³ Bebek, S. i Santini, G. (2008.) Hrvatska inflacija – jučer, danas, sutra. *Ekonomija*. Vol. 15 No. 2. Zagreb: RIFIN, str. 221-224

³⁴ Gregurek, M. (2001.) Stupanj i učinci privatizacije u Hrvatskoj. *Ekonomski pregled*. Vol. 25 No. 1-2. Zagreb: Hrvatsko društvo ekonomista, str. 180-185

³⁵ <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi> (18.8.2023.)

produkciju i pridonosi smanjenju premije na inflacijski rizik ugrađene u kamatne stope.³⁶ Središnje banke ostvaruju spomenuti cilj na različite načine, dok Hrvatska narodna banka održavanjem stabilnosti tečaja kune prema euru utječe na stabilnosti cijena.³⁷ Ostvarivanje cilja ovisi i o važnim obilježjima i osobnostima gospodarstva, a za hrvatsko gospodarstvo to su:³⁸

- a) Visoka razina euroizacije
- b) Visoka uvozna ovisnost
- c) Visoka zaduženost u stranoj valuti
- d) Činjenica da je Hrvatsko gospodarstvo malo i otvoreno

Grafikon 5- Inflacija Hrvatske u 21. stoljeću

Izvor: Vlastiti rad studenta

³⁶ Ibid(18.8.2023.)

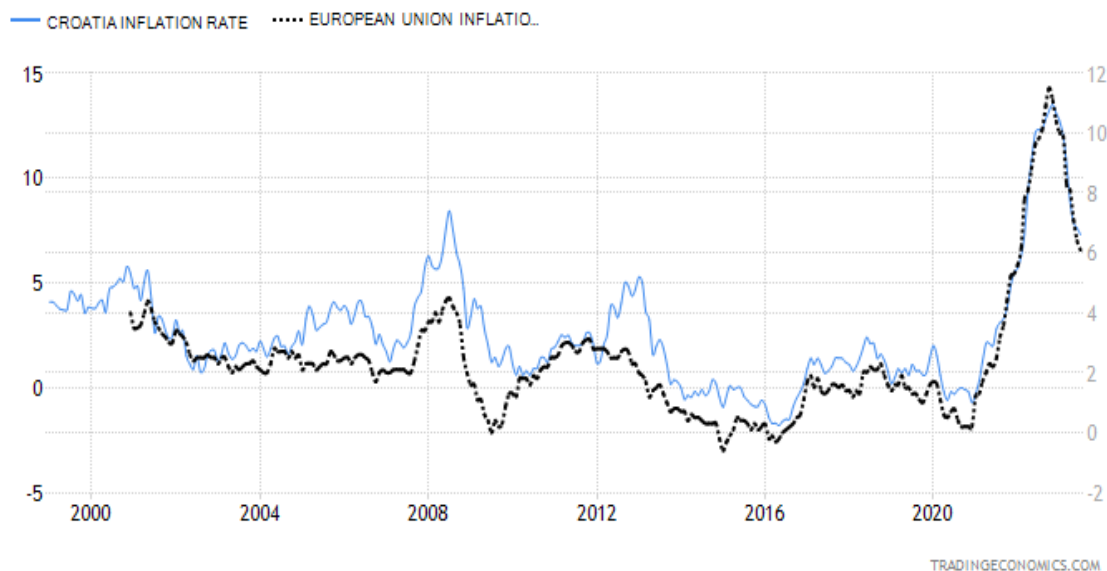
³⁷ <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike> (18.8.2023.)

³⁸ Ibid(18.8.2023.)

Gledajući graf 5 kretanje cijena u Hrvatskoj, zaključuje se da su najveće inflacije nastupile 2008., 2021. i 2022. godine, te pojava deflacije 2010., 2014., 2016. i 2020. godine. Inflacija 2008. godine proizlazi iz ekspanzije, to jest vanjskih utjecaja kao što su rast cijena prehrambenih proizvoda i energenata. Cijene hrane rastu zbog vremenskih prilika i poskupljenja poljoprivrednih proizvoda. Također, cijene nafte su zabilježile velik rast, a samim time i cijene ostalih proizvoda i usluga, kao na primjer prijevoz. Inflacija 2021. i 2022. godine je izazvana pandemijom korona virusa, o čijim će se posljedicama govoriti više u nastavku rada.

4.3 USPOREDBA INFLACIJA HRVATSKE I OSTALIH ZEMLJA EUROPE

4.3.1 Usporedba inflacije Hrvatske i Europske Unije

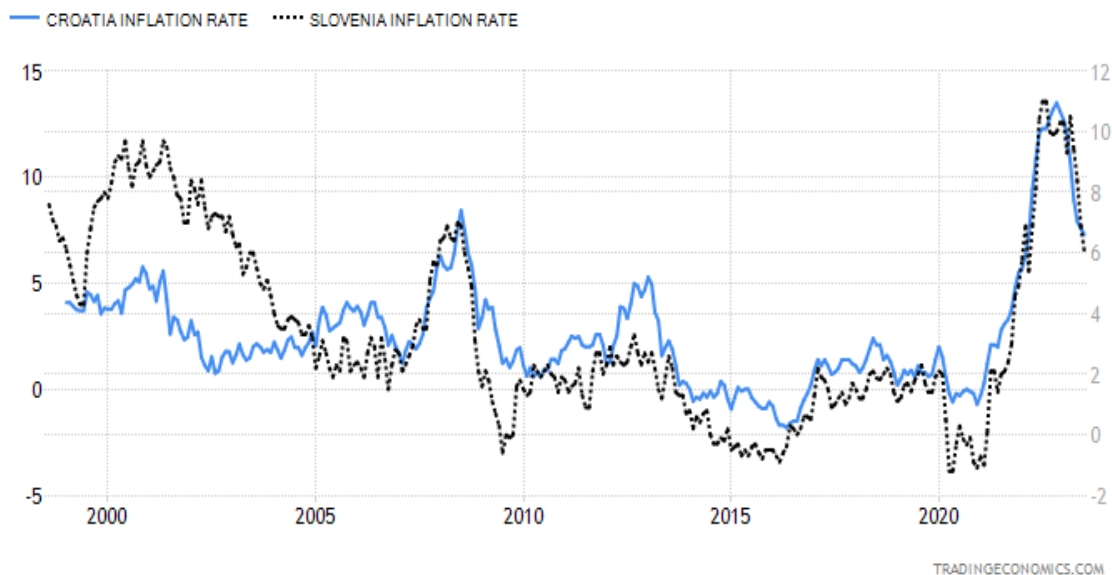
Grafikon 6- Inflacija Hrvatske i Europske unije

<https://tradingeconomics.com/croatia/inflation-cpi> (20.8.2023.)

Grafikon broj 6 uspoređuje inflaciju unutar članica Europske Unije i Republike Hrvatske. Najveća razlika očitava se u razdoblju od 2005. do 2010. godine, kada u prosjeku iznosi 3 do 4 posto. Republika Hrvatska se pridružila Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine.³⁹ Također primjećuje se da unutar Europske Unije puno češće nastupa deflacija nego li u Hrvatskoj. Od 2016. godine Hrvatska se približava inflaciji Europske Unije, te od 2021. u potpunosti prati trend inflacije Europske unije. Kroz 21. stoljeće, zemlje s najvećim inflatornim kretanjima u EU su bile Mađarska, Rumunjska i Moldova dok su najstabilniju inflacijsku stopu držale Danska, Norveška i Njemačka.

³⁹ https://croatia.representation.ec.europa.eu/o-nama/hrvatska-u-eu-u_hr (20.8.2023.)

4.3.2 Usporedba inflacije Hrvatske i Slovenije

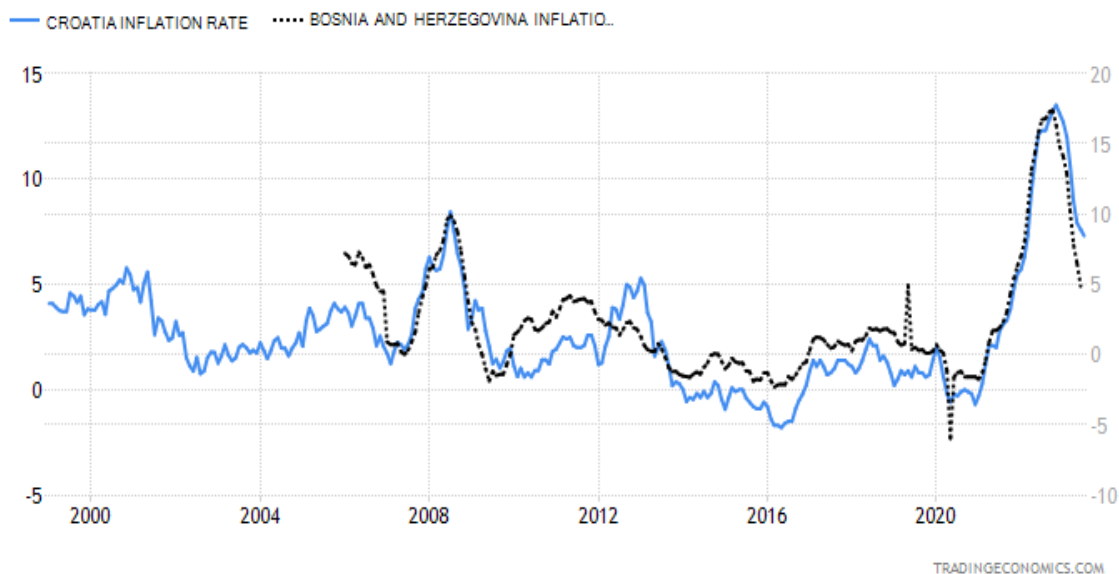

Grafikon 7- Inflacija Hrvatske i Slovenije

<https://tradingeconomics.com/croatia/inflation-cpi> (20.8.2023.)

Iz grafa broj 7 očitava se usporedba inflacije od 2000. do 2023. godine između Hrvatske i Slovenije. Najveća razlika pojavljuje se od 2000. do 2004. godine, kada je Slovenija u inflatornoj krizi s prosjekom od 10%. Izjednačuje se s Hrvatskom 2005. godine, te se do 2009. godine ne pojavljuju veće razlike. Nakon velike krize 2008. godine, Slovenija dolazi u razdoblje deflacije, u kojem se nalazi do 2017. godine, dok Hrvatska drži relativno stabilan prosjek inflacije od 3%. Kako je to slučaj i sa Europskom Unijom, nakon 2021. godine inflacija dviju zemalja je jednaka.

4.3.3 Usporedba inflacije Hrvatske i Bosne i Hercegovine

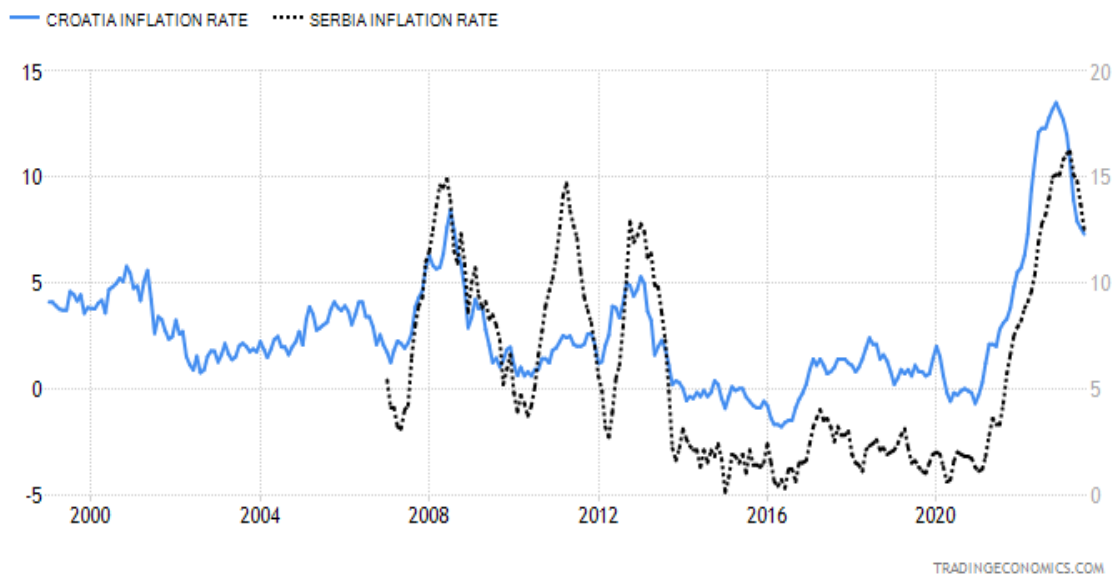

Grafikon 8- Inflacija Hrvatske i BiH

<https://tradingeconomics.com/croatia/inflation-cpi> (20.8.2023)

Gledajući graf 8 zaključuje se kako je prosječna inflacija u Bosni i Hercegovini viša od one u Hrvatskoj. Najveća razlika se očitava 2019. godine, kada je inflacija u Bosni i Hercegovini bilježila 5, a u Hrvatskoj 1 posto. Nadalje, primjećuje se kako je fenomen deflacije zahvatio Bosnu i Hercegovinu samo u jednom kratkom periodu sredine 2020. godine, dok se u Hrvatskoj ona pojavljuje puno češće. Zaključuje se da je inflacija u Bosni i Hercegovini nešto nekontroliranija pošto njezin prosjek iznosi oko 4.5%.

4.3.4 Usporedba inflacije Hrvatske i Srbije

Grafikon 9- Inflacija Hrvatske i Srbije

<https://tradingeconomics.com/croatia/inflation-cpi> (20.8.2023.)

Graf 9 prikazuje odnose inflacije u Hrvatskoj i Srbiji. Na prvi pogled se uočavaju velike oscilacije crne krivulje, tojest inflacije Srbije. Razdoblje deflacije je trajalo čak 8 godina, od 2013 do 2021, a većinu vremena kada deflacija nije aktivna inflacija je velika i kreće se od 5%, pa do rasta na 10-15%. U veoma rijetkim i kratkim razdobljima se inflacija nalazi unutar željenih 3%. Iz svih ti parametara zaključuje se da je inflacija u Srbiji daleko nestabilnija i pod manjom kontrolom nego inflacija u Hrvatskoj.

4.4 INFLACIJA U PERIODU OD 2021. DO 2023. GODINE

Sve zemlje na svijetu, pa tako i Hrvatsku, je 2021. i 2022. pogodila inflacija. Posljedica je to globalne pandemije COVID-a 19, ili bolesti uzrokovane korona virusom. U nastavku će se komentirati koliko je ta inflacija opasna, njezin intezitet i prognoza trajanja.

Krajem 2021. godine cijene proizvoda značajno su se povećale. EU je završila 2021. rekordnom inflacijom, Hrvatska je imala najviši rast cijena od listopada 2008.⁴⁰ Najviše su poskupili prehrambeni proizvodi i gorivo. Činjenica je da prehrambeni proizvodi čine najveći postotak potrošačkog indeksa cijena s 26% ukupne težine, te da je gorivo (prijevoz) 3. sa 15% ukupne težine. Kada se to uzme u obzir, jasno je zašto je inflacija bila izrazitog inteziteta.

Usporedbe radi, treba napomenuti kako je 2008. godine do inflacije došlo zbog porasta cijena uvoznih dobara na globalnom tržištu. Rast cijena u ovom razdoblju bio je uvelike povezan s gospodarskim kretanjem u Kini, tojest industrijalizacijom gradova koja je dovela do povećane potražnje na svjetskom tržištu. Također, postojali su u domaći čimbenici koji su pridonijeli rastu cijena, a njih pronalazimo u rastu domaće potražnje i višim troškovima rada.

Inflacija 2021. godine proizlazi ponajviše iz rasta cijena sirovina i industrijskih dobara na svjetskom tržištu i oporavljanja domaće potrošnje radi koje su proizvođači podigli cijene proizvoda kako bi pokrili više troškove proizvodnje, te time preselili troškove na kupce. Bitno je naglasiti kako se kod izračuna inflacije cijene uspoređuju s onima od prethodne godine. Kada se ta činjenica ujedini s informacijom kako su pred kraj 2020. godine cijene bile ciljano smanjenje radi ublažavanja posljedica pandemije, može se zaključiti da inflacija s kraja 2021. godine nije 100% realna.

Ciljani oporavak globalne potražnje imao je veliki utjecaj na uvezenu inflaciju, koja je zahvatila i Hrvatsku. U pokušaju oporavka od prvog pandemijskog vala 2020. godine počelo se opet otvarati svjetsko tržište. To je rezultiralo povećanjem cijena energenata, a sredinom 2020. i sirovina kao što su žitarice, uljarice, metal, drvo i sl. Porastom cijene sirovina i energenata na svjetskom tržištu, njihove cijene sukladno tome su narasle i u Hrvatskoj. u. Nadalje, zabilježen je značajan rast cijena usluga, posebice cijena avionskog i autobusnog prijevoza, ali cijene svojih usluga značajno su povećali i ugostitelji. Tijekom pandemije navike potrošača također su se promijenile, kao što su izbjegavanje javnog prijevoza i rad od kuće, zbog čega je došlo do povećane potražnje za automobilima i informatičkom opremom.⁴¹ Cijene nafte i zemnog plina

⁴⁰ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/eu-završila-2021-rekordnom-inflacijom-hrvatska-je-imala-najvisi-rast-cijena-od-listopada-2008/> (22.8.2023.)

⁴¹ <https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html> (22.8.2023)

dodatno rastu od jeseni 2021. godine zbog rata u Ukrajini radi kojeg su zemlje embargom na uvoze ruskih proizvoda sankcionirale Rusiju.

Trenutno se u hrvatskoj kao standardizirana mjera inflacije cijena koristi indeks potrošačkih cijena ili IPC. Nadalje, IPC služi za održavanje promjena koje se događaju na razini cijena dobara i usluga kojima se potrošači koriste, nabavljaju ili plaćaju radi privatne potrošnje tijekom određenog vremena. Osim toga, IPC se koristi za fiksiranje vrijednosti kod ugovora s propisanim indeksnim klauzulama, na primjer indeksiranje mirovina, indeksiranje plaća kod kolektivnih ugovora i slično. IPC-om se može usporediti kretanje cijena prema gospodarskim sektorima tijekom određenog razdoblja unutar zemlje, a značajna je njegova uloga kod službenih statističkih analiza.⁴²

Dakle, osim što se IPC koristi kao općenita mjera inflacije, on ima i druge svrhe kao što su:⁴³

- a) ekonomske analize (poput analiza izvora, odnosno početka, inflacije, detaljno praćenje kretanja inflacije, usporedba inflacije s ostalim zemljama, kretanje inflacije između pojedinih sektora gospodarstva unutar države, itd.)
- b) za funkcioniranje državne administracije (ponderi za porezne olakšice, poreznih stopa, poreznih granica te indeksiranje socijalnih davanja, mirovina, javnih naknada)
- c) za funkcioniranje privatnog sektora (vrednovanje stvarnih promjena plaća, regulacija naknada u ugovorima te indeksiranje raznih stavaka kod raznih vrsta ugovora).

Prilikom odabira namjene Indeksa potrošačkih cijena potrebno je odabrati pravodobnu kombinaciju ciljanih potrošača, pravilno odrediti širinu obuhvata te odabrati koncept 17 osobne potrošnje. Tako bi, na primjer, za indeksiranje plaća bio pogodan indeks koji bi za izračun koristio vrijednost novčanih izdataka za potrošnju samo kod radničkih kućanstva, bez obzira

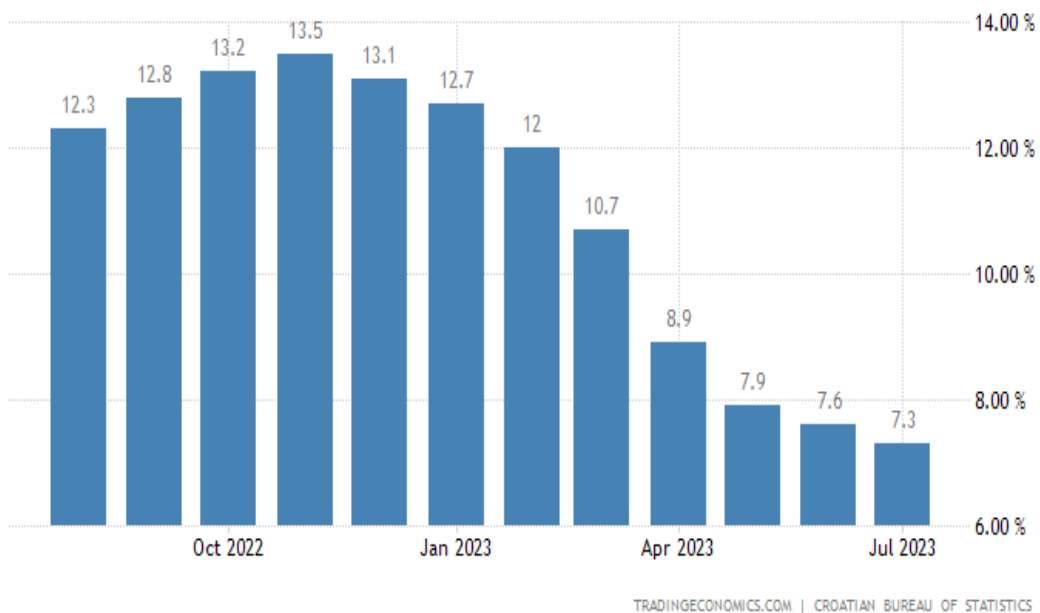
⁴² https://podaci.dzs.hr/media/wvshxaaq/cij-2022-1-1_5-indeksi-potro%C5%A1a%C4%8Dkih-cijena-u-2022.pdf.

⁴³ Cijene pristupa infrastrukturi i paušalna ulaganja. Ralph Turvey, 2000., sv. 9, broj 4, 207-218

gdje su navedeni izdatci nastali. S druge strane, za indeksiranje mirovina odgovarajući bi indeks bio onaj koji mjeri vrijednost izdataka za potrošnju kod umirovljeničkih kućanstava.⁴⁴

Promatrajući IPC u aktualnoj 2023. godini, može se zaključiti kako se inflacija polako dovodi pod kontrolu. Nakon rekordne stope od čak 13.5% u studenom 2022. godine, napokon je uslijedio pad. Prvi put nakon 18 mjeseci (lipnja 2021.) stopa inflacije se smanjila, sa 13.5% na 13.10%. Iako neznatno smanjenje, bilo je okidač za daljnje promjene. Novu, 2023. godinu, Hrvatska dočekuje sa još manjom stopom inflacije, sada na 12.7%, što je najmanja stopa u zadnjih 5 mjeseci. Veljača prati trend, te se inflacija smanjuje za dodatnih 0.7%, dobivajući rezultat od ukupno 12%. Gotovo sve skupine proizvoda bilježe usporavanje rasta cijena, osim edukacije i komunikacije, koje zadržavaju isti postotak kao i prošlog mjeseca. U ožujku nastupa novi pad inflacije, po prvi put više od 1%, rezultirajući u inflaciji od 10.7%. Travanj zabilježava najveći pad inflacije od početka pandemije, 1.8%. Inflacija u Hrvatskoj iznosi 8.9%, što je najmanja stopa inflacije u zadnjih godinu dana. U svibnju također veći pad inflacije, točno 1%, što dovodi do ukupnih 7.9%. Lipanj ne donosi velike promjene, ali pad se nastavlja, te inflacija iznosi 7.6%. Od lipnja inflacija pada za još 0.2%, te dobivamo trenutnu stopnu inflacije za Hrvatsku, a ona iznosi 7.4%.

⁴⁴ Cijene pristupa infrastrukturi i paušalna ulaganja. Ralph Turvey, 2000., sv. 9, broj 4, 207-218

Grafikon 10- Inflacija Hrvatske u 2023. godini

Izvor: <https://tradingeconomics.com/croatia/inflation-cpi> (23.8.2023.)

5. ZAKLJUČAK

Inflacija je općeprisutna i neizbježna. Razlika se očitava u tome kako pojedina država reagira na inflaciju, to jest koje su njene mjere za kontroliranje i suzbijanje inflacije. Središnja banka vodi glavnu riječ i nastoji donesti prave odluke i mjere za kontrolu inflacije. Glavni cilj je održavanje pužajuće inflacije od 2 do 3 posto. Mnoge države u Europi osjećaju posljedice COVID-a 19 ili bolesti uzrokovane koronavirusom upravo na vlastitoj inflaciji cijena.

Ratovi su kroz povijest bili glavni pokretač povećanja stopa inflacije. Činjenica je da je nedugo nakon udarnog vala pandemije koronavirusa započeo rat u Ukrajini koji utječe na cijeli svijet, ponajviše radi trgovine energentima. Kombinacija rata i pandemije rezultirala je najvećom stopom inflacija u 21. stoljeću kod većine država. Što se tiče Republike Hrvatske, ona je krajem 2022. godine zabilježila najveću stopu inflacije od osamostaljenja, 12.5%. U 2023. godini se inflacija u Hrvatskoj smanjuje i prati krivulju Europske unije, te iznosi 7.3%, što je još uvijek daleko od željenih 3%.

Svaka država se svakodnevno susreće s inflacijom. Ako inflacija preraste određenu stopu, slijede određene mjere kojima nositelji ekonomske politike nastoje kontrolirati njezin rast i intenzitet. Kako bi se mogle poduzeti odgovarajuće mjere, mora se odrediti uzrok inflacije. Također, kod pokušaja saniranja visoke stope inflacije može doći do recesije i rasta nezaposlenosti, ako mjere nisu pravilno provedene. S obzirom na navedeno, može se zaključiti da je suzbijanje inflacije veoma kompleksan i složen proces, te da se kod provođenja iste mora biti veoma oprezan kako ne bi rezultirao negativnim posljedicama za gospodarstvo. Najefikasnije rješenje u ovakvim situacijama predstavlja antiinflacijska politika, koja se sastoji od restriktivne monetarne i financijske politike.

LITERATURA

- [1] Babić, M. (2003): Makroekonomija, 13. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, MATE
- [2] Bebek, S. i Santini, G. (2008.) Hrvatska inflacija – jučer, danas, sutra. Ekonomija. Vol. 15 No. 2. Zagreb: RIFIN, str. 221-224
- [3] Blanchard, O. (2011). Makroekonomija. Zagreb: Mate d.o.o
- [4] Božina, L. (2008): Novac i bankarstvo, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
- [5] Družić G. (2007) Gospodarski razvoj Hrvatske i EU. Ekonomija, Vol 14 No. 1 Zagreb: RIFIN
- [6] Gregurek, M. (2001.) Stupanj i učinci privatizacije u Hrvatskoj. Ekonomski pregled. Vol. 25 No. 1-2. Zagreb: Hrvatsko društvo ekonomista
- [7] Haramija, P. i Njavro Đ. (2016.) Tranzicija i njezini rezultati — zašto tranzicija iz komunističkog u demokratski sustav tržišnog gospodarstva nije ostvarila očekivanja. Obnovljeni život, časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol 71. No 4
- [8] Kasalo, B. (2017.) Međunarodni pogledi na krizu u Jugoslaviji 1980.-1987. , Zadar: Sveučilište u Zadru
- [9] Matić, B. (2011): Monetarna ekonomija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
- [10] Samuelson, P. A. i sur. (2000). Ekonomija. 1. Izdanje. Zagreb: Mate d.o.o.
- [11] Turvey R. (2000), Cijene pristupa infrastrukturi i paušalna ulaganja, sv. 9, broj 4

INTERNET:

https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_inflation.hr.html (15.7.2023.)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=27398> (19.7.2023.)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27398> (21.7.2023.)

<https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-g/web/galopirajua-inflacija> (21.7.2023.)

<https://hrportfolio.hr/investicijski-rjecnik?pojam=G> (21.7.2023.)

<https://hrportfolio.hr/investicijski-rjecnik?pojam=hiperinflacija> (23.7.2023.)

¹<https://www.index.hr/vijesti/clanak/najludje-inflacije-u-povijesti-od-africkog-diktatora-do-milosevica/2335471.aspx> (23.7.2023.)

<https://hr.economy-pedia.com/110https://hr.economy-pedia.com/11039801-demand-inflation#menu-139801-demand-inflation#menu-1>. (23.7.2023.)

<https://mentorica.biz/aktualno/sto-stagflacija-i-trebamo-li-se-bojatig-564/> (23.7.2023.)

<https://mentorica.biz/aktualno/sto-stagflacija-i-trebamo-li-se-bojatig-564/> (24.7. 2023.)

¹ <https://www.scribd.com/document/225434036/Strukturna-inflacija#> (24.7. 2023.)

<https://www.ecb.europa.eu/home/search/review/html/inflation-expectations.hr.html>(25.7. 2023.)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14858> (30.7.2023.)

<https://hrcak.srce.hr/file/53680> (1.8.2023.)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43668> (1.8.2023)

<https://www.hnb.hr/-/ciljevi-monetarne-politike> (5.8.2023)

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43668> (8.8.2023.)

<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/ciljevi>(8.8.2023.)

<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/okvir-monetarne-politike>
(18.8.2023.)

https://croatia.representation.ec.europa.eu/o-nama/hrvatska-u-eu-u_hr (18.8.2023.)

<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/eu-zavrsla-2021-rekordnom-inflacijom-hrvatska-je-imala-najvisi-rast-cijena-od-listopada-2008/> (22.8.2023.)

<https://www.hnb.hr/javnost-rada/aktualno-o-inflaciji/html> (22.8.2023)

POPIS TABLICA

Tablica 1- Klasifikacija proizvoda	11
Tablica 2- Kategorije unutar COICOP-ovog odjela za promet Španjolske i Poljske	12

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1- Puzajuća inflacija u izabranim zemljama	4
Grafikon 2- Umjerena inflacija	5
Grafikon 3- Galopirajuća inflacija	6
Grafikon 4- Phillipsova krivulja	20
Grafikon 5- Inflacija Hrvatske u 21. stoljeću	25
Grafikon 6- Inflacija Hrvatske i Europske unije	27
Grafikon 7- Inflacija Hrvatske i Slovenje	28
Grafikon 8- Inflacija Hrvatske i BiH	29
Grafikon 9- Inflacija Hrvatske i Srbije	30
Grafikon 10- Inflacija Hrvatske u 2023. godini	34

